№ 229 ՈՒՐԲԱԹ ՀՈՎՏԵՄԲԵՐԻ 17 — 1908 — ՈՒՐԲԱԹ ՀՈՎՏԵՄԲԵՐԻ 17 № 229

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի. Առանձին համարը ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւններ ընդունվում են ամէն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատողին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ԽՈԼԵՐԱՅՈՎ

և այլ տարափոխիկ հիւանդութիւններով [illegible]

„Հիդրիօլ"

[illegible] ... Զուտ «ՀԻԴՐԻՕԼԻ» գինը միայն—2 ր. 50 կ.: Ճանապարհածախքը ապսպրողի հաշվին.—Եւրոպակ. Ռուսաստան—50 կ., Ասիական—75 կ.:
Պատուէրները հասցէագրել՝ Единственному представителю для всей Россіи Торговому Дому Александръ Гольдеръ и К-о. МОСКВА, Садовая-Спасская, д. Петрова.
(չ. ու. կ.) ա. 15—4

ՀՐԱՒԷՐ

Հրացած լինելով Շամքոռեցոց եկեղեցու ծխական դպրոցի հոգաբարձու մեծապատիւ պ. Իսահակ Յարութիւնեանցի պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը, կիրակի, ամսիս 19-ին, օրվայ 12 ժամին նոյն եկեղեցում լինելու է ծխականների առաջին ընդհանուր ժողով, ընտրելու մի հոգաբարձու և քննելու յիշեալ եկեղեցու նոր շինված կրպակների հաշիւները. ուստի սրանով խնդրում եմ նոյն եկեղեցու չափահաս ծխականներին ներկայ լինել ժողովին՝ ընտրութեանը մասնակցելու և քննելու հաշիւները:

Գործակալ՝ Ղևոնդ քահ. Մամիկոնեանց

(17, 19) ա. 2—1

ՄԻ ՄԵԾ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Այսօր, հոկտեմբերի 17-ին, ուղիղ 3 տարի առաջ, ռուսական գահի բարձրութիւնից յայտարարվեց ամբողջ Ռուսաստանին, որ կառավարչութեան հին, բիւրոկրատիկական ձևը փոխարինվում է սահմանադրական ռեժիմով:

Իսկ անցեալ օր, հոկտեմբերի 15-ին բացվեց Պետական Դումայի աշնանային նստաշրջանը:

Այն ամէնը՝ ինչ որ անցաւ այս երեք տարվայ ընթացքում, I, II և այժմեան՝ III Պետական Դումաների գործունէութիւնը առատ ապացոյցներ են մատակարարում մեզ այն կարծիքն արտայայտելու, որ սահմանադրական և մանաւանդ պարլամենտական ռեժիմը դեռ շատ հեռու է վերջնականապէս հաստատվելու Ռուսաստանում, բայց և առատ ապացոյցներ են հայթայթում մեզ նոյնպէս համոզվելու, որ հին, միապետական բացարձակ ռեժիմի վերադարձը անհնարին է այլ ևս:

Հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստը մնում է և կը մնայ հիմն և սկիզբն Ռուսաստանի ազատագրութեան: Այն յոյսերը, որ ազատագրութեան առաջին ոգևորված օրերին կային, թէ այդ մանիֆեստով աւետված ազատագրական սկզբունքները կը զարգանան, կընդլայնվեն, չարդարացաւ: Ժողովրդի յոյսերը չը կարողացան արդարացնել առաջին երկու Պետական Դումաները իրանց կարճատևութեան պատճառով, թէև նրանց կազմը իրանց մեծամասնութեամբ կազմված լինելով սահմանադիր-ռամկավարական ոյժերից, ընդունակ էր գլուխ բերելու Ռուսաստանի վերածնութեան և ազատագրութեան մեծ և դժուար գործը:

Եւ այնու ամենայնիւ մենք ողջունում ենք հոկտեմբերի 17-ի տարեդարձը, որովհետև հոկտեմբերի 17-ը հիմք դրեց Ռուսաստանի ազատագրութեան և լրիւ սահմանադրական կեանք ունենալուն, եթէ ոչ այժմ, գոնէ մերձաւոր ապագայում:

Գալով Պետական Դումային, թէև իր առաջին նստաշրջանում նա չը կարողացաւ գրաւել ժողովրդի լայն համակրութիւնը և վստահութիւնը, չը կարողացաւ զբաղվել էական հարցերի ծրագիրներով, բայց մենք այն կարծիքի ենք, որ եթէ նա կարողանայ ժողովրդական ներկայացուցչութեան գաղափարը ընդհանրացնել, եթէ նա կարողանայ ժողովրդական ներկայացուցչութեան հիմքերը ամրապնդել, դա էլ մեծ գործ է:

Ինչ վերաբերում է մանաւանդ-պէս Կովկասին, ի հարկէ, շատ ցաւալի է, որ թէ հայերը, թէ վրացիները չունեն Պետական Դումայում այնպիսի կարող ներկայացուցիչներ, որոնք ձեռնհաս լինէին եռանդուն կերպով պաշտպանել մեր երկրի շահերը, մերկացնել նրա վէրքերը և դարման խնդրել: Եւ սակայն այժմ, երբ Կովկասի Փոխարքան մի շարք ծրագիրներ է ներկայացրել Պետական Դումայի քննութեան, մեզ անհրաժեշտ էին ձեռնհաս և կարող ներկայացուցիչներ ունենալ և ոչ այնպիսի պատգամաւորներ, որոնք միայն կուսակցական շահերի պաշտպանութեան նկատումներով են տոգորված:

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կ. Պոլսից «Р. Сл.» լրագրի սեփական թղթակից Տ-ը հաղորդում է հետևեալը.

Գաւառներից ամենայն օր հեռագիրը տեղեկացնում է թալանների, սպանութիւնների և քաղաքների ու գիւղերի վրա կատարած մասսայական աւազակային յարձակումների մասին: Նահանգապետները պահանջում են զորքեր ուղարկել: Նշանաւոր աւազակ Աբդիւլ-Քերիմը սարսափ է ազդում Դիարբեքիրի վիլայէթում, և մամուլը մատնանշում է այդ խռովութիւնների վտանգաւոր հետևանքները, որ ազգաբնակութիւնը թերահաւատելով իր դրութեան ապահովութեան մասին, աւազակութիւնները կը վերագրէ նոր ռէժիմին և ռէակցիօներները առատ հունձ կունենան ժողովրդական անբաւականութիւնից:

Հայկական ջարդը Վերանում ինչ որ հրէշաւոր մի բան է ներկայացնում: Պեշիկթաշի գաղանութիւնը նսեմանում է այն ցնցող մանրամասնութիւնների առաջ, որ կատարվել են Վերանի ջարդի ժամանակ: Վերանը հայկական քաղաք է: Մահմեդական ազգաբնակութիւնը այնտեղ աւելի չէ մի երրորդական մասից: Մոլեռանդ ամբոխը կատարել է իր գործը անօրինակ կատարելութեան հասցրած անգթութիւններով: Ամբոխը ներս էր խուժում տները, նախ որոնելով երիտասարդ և ուժեղ տղամարդկանց, ու սպանում: Դիակներից մի քանիսը այնպիսի դրութեան էին հասցված, որ մարդկային նշան անգամ չէր երևում նրանց վրա: Այդ ձևով ոչնչացնելով այն բոլորին, որոնք կարող էին պաշտպանվել, ամբոխը տիրացաւ քաղաքին և վարվում էր ինչպէս ինքն էր ուզում:

Բոլորը, ինչ որ որևէ արժողութիւն ունէր, կողոպտվեց: Կանայք զոհ դարձան ամենաքստմնելի բռնաբարութեան ու անգթութեան: Ոչ միայն հասուն կանայք ու աղջիկները, այլ և 7 տարեկան աղջիկներն անգամ ենթարկվեցին բռնաբարութիւնների:

Վերանի ջարդի մասին ստացված տեղեկութիւնները Պոլսում ճնշող տպաւորութիւն թողեցին: Վերանը և Պեշիկթաշը երկու անգութ հարուածներ են նոր ռէժիմին: Երկու դէպքումն էլ զօրքը և ոստիկանութիւնը ամեն տեսակ քննադատութիւնից ստոր է եղել: Պեշիկթաշում ուժեղ զօրամասը անկարող եղաւ փրկել դժբաղդ Տօզօրին: Իսկ Վերանում զօրքերը վարվեցին աւելի հասարակ ձևով. նրանք միացան ջարդարարներին և փոխանակ պաշտպանելու ջարդվող հայերին, կողոպտիչների հետ միասին լցնում էին իրանց գրպանները և կեղտոտ բռնաբարութիւնների ենթարկում կանանց:

Հայ ազգաբնակութիւնը ծայրայեղ յուզմունքի մէջ է:

Թիւրքական մամուլը պահանջում է եռանդուն միջոցներ: «Մի այդպիսի ջարդ էլ—և Եւրոպան կը դադարի այսուհետև հաւատալ մեզ: Կարելի՞ է վերանորոգել երկիրը, երբ զօրքը գործում է կողոպտիչների հետ միասին, երբ ոստիկանութիւնը անընդունակ է նոյնիսկ ամենատարրական կարգը պահպանելու, իսկ տգէտ ամբոխը առաջնորդվում է գազանային բնազդներով»,—հարցնում են թիւրքական լրագիրները:

—

Կ. Պոլսից գրում են մեզ, հոկտեմբերի 8-ից.

Այստեղ մեծ իրարանցում առաջացրեց Կիլիկիայի Սահակ կաթողիկոսի հրաժարումը կաթողիկոսական ընտրութեանն իր կողմից պատգամաւոր ուղարկելու: Սահակ կաթողիկոսի առարկութիւնը այն է, թէ երբ 2000 բնակիչ ունեցող թեմը մի պատգամաւոր է տալիս, մինչ իր վիճակը, որ 7 թեմերից է բաղկացած, միայն մի պատգամաւոր պէտք է տայ: Շատերը հակաթոռութեան միտումներ են նկատում այս մերժման մէջ, բայց Սահակ կաթողիկոսին կասկածել այդպիսի ոտնձգութիւնների մէջ՝ դժուար է, ի նկատի ունենալով նրա անցեալը:

—

Կ. Պոլսից գրում են մեզ, հոկտեմբերի 8-ից.

Ինչպէս գիտէք, արդէն ազգային ժողովի նախանցեալ նիստին կաթողիկոսական պատգամաւոր ընտրվեց Ս. էֆ. Կարայեան, որ պատրաստականութիւն յայտնեց շուտով մեկնելու Էջմիածին. սակայն, ի զարմանս բոլորի, մի երկու օրից յետոյ ուղարկում է հրաժարականը, պատճառաբանելով, թէ բժիշկները խորհուրդ չեն տալիս «Կովկասեան խիստ կլիմային ենթարկել իր անձը»... Երեկվայ ժողովում Կ. Պոլսի թեմի հայ պատգամաւոր ընտրվեց Ալեքսան էֆէնդի Թօփալեան, և ոչ Շահրիկեան կամ Զարդարեան:

Ծան. Խմբ. Մեր թղթակցի վերջին խօսքերը ենթադրել են տալիս՝ թէ դաշնակցականները աշխատել են ընտրել տալ Շահրիկեանին և Զարդարեանին, բայց սխալել են:

—

Թաւրիզ, 14 հոկտեմբերի

Հոկտեմբերի 14-ի երեկոյեան Մարանդայում նահանգապետ Սուջայի-Նիզամի տանը, որ Թաւրիզում կռիւ էր մղում շահի կողմնակիցների գլուխն անցած, Թաւրիզից ստացած պօստային կապոցը բանալու ժամանակ ռումբ պայթեց: Վիրաւորվեցին 11 մարդ: Այսօր, ծանր վիրաւորված, Սուջայի-Նիզամը և նրա որդին վախճանվեցին:

(«Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 14 հոկտեմբերի

Թիւրքիան յայտնել է պարսից շահին, որ անկարգութիւնները շարունակվելու և հանգստութիւնը չը վերականգնվելու դէպքում, Թիւրքիան զօրքերով կը գրաւէ Ատրպատականը:

(«Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 14 հոկտեմբերի

Կովկասեան Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովի մասնակցութեամբ մինիստրների խորհուրդը մօտ օրերս կը քննի այն հարցը, թէ ժամանակակի՞ց է արդեօք Կովկասում բարենորոգումներ մտցնելու առաջարկը, ի նկատի առնելով աջակողմեանների սկսած արշաւանքը:

Արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկին բանակցութիւն է վարել Լօնդօնում ռուսական փոխառութիւն անելու համար: Բանակցութիւնը վերջացել է աջողութեամբ:

Բանտարկութեան դատապարտված երկրորդ Պետական Դումայի կովկասեան պատգամաւորները խնդրամատոյց են եղել հիւանդութեան պատճառով փոխադրվելու հարաւային բանտերը:

Վրդովված՝ Սաթթար-խանի արած այն յայտարարութիւնից, որ չի թողնի կոզակներին Թաւրիզ մտնելու, «Свѣтъ» լրագիրը պահանջում է Ռուսաստանի միջամտութիւնը: («Б.»)

—

Վան, 10 հոկտեմբերի

Երզրումում յայտարարված է բոյկոտ Աւստրիայից և Գերմանիայից ստացվող ապրանքների դէմ: Բնակիչները համարում են այդ երկու երկիրները հայրենիքի թշնամիներ:

Երզրումի շրջանում վերջացել են ընտրութիւնները: Ազգաբնակութիւնը դժգոհ է, որ ռէակցիօն ադմինիստրացիան ճնշում գործ դրեց ընտրութիւնների վրա: Երզնկայում պարլամենտական առաջին աստիճանի ընտրութիւնները վերջացել են: Քաղաքում ընտրվել են 9 հայեր, 1 թիւրք, իսկ շրջանում 16 թիւրք և 14 հայ:

(«Р. У.»)

—

Տրապիզոն, 14 հոկտեմբերի

Հարևան Բաբերդ քաղաքից անմխիթարական լուրեր են ստացվում: Ոչ մի փոփոխութիւն չը կայ: Սուլթանական ռէժիմը գործում է իր բոլոր ոյժով: Միապետականները կազմակերպում են մութ ոյժերը և գրգռում թիւրքերին հայերի դէմ: Սովը համաճարակում է: («Р. С.»)

—

Պետերբուրգ, 14 հոկտեմբերի

Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցօվ-Դաշկով իր ընտանիքով Պետերբուրգից Կովկաս կը գայ հոկտեմբերի 20-ին, գիշերվայ ժամը 12 և 30 րօպէին: («К.»)

—

Վարշավա, 15 հոկտեմբերի

Նահանգապետի կարգադրութեամբ փակվում են Վարշավայում եղած լեհական դպրոցների մի մասը: Եթէ ռուսական պետական դպրոցի դէմ յայտարարված բոյկոտը նորից կրկնվի, այն ժամանակ հետզհետէ կը փակվեն սկզբում Վարշավայում, ապա ամբողջ երկրում՝ լեհական այն ուսումնարանները, որոնք առայժմ գործում են:

(«Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 15 հոկտեմբերի

Երեկոյեան ժամը 7-ի մօտերը եկաւ սերբիական գահաժառանգ Գէօրգին սերբիական թագաւորի Կայսրին ուղղած նամակով: Նրա հետ եկան նախկին մինիստր-նախագահ Պաշիչը, գնդապետ Մարինովիչը: Գահաժառանգը ճանապարհին հանդիպեց սերբ դեսպանին, իսկ կայարանում թագաժառանգն իր եղբայր Ալէքսանդրին, Պետերբուրգի քաղաքապետին, պաշտօնական անձանց և այն շքախմբին, որը նշանակված է նրա մօտ լինելու: Կայարանից գնաց Ձմերային Պալատը, իր համար պատրաստված օթեւանը: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 15 հոկտեմբերի

«Daily Telegraph» ը տպել է մի անձի հետ եղած խօսակցութիւնը, որ, լրագրի ասելով, միանգամայն հեղինակաւոր է հանդիսանում:

Այդ անձը յայտնել է, որ Վիլհելմ Թագաւորը անձնական վիրաւորանք է համարում այն մշտական հակայժը, որ ցոյց է տալիս անգլիական հասարակական մտքի մի մասը Անգլիայի հետ բարեկամութիւն կապելու նրա անվերջ առաջարկութիւններին. Թագաւորի Գիլդհօլլում և Ստրասբուրգում արտասանած ճառերը նրա խաղաղասիրութեան ապացոյց են հանդիսանում:

Թագաւորը անգլօ-բուրական պատերազմի տաք րօպէին մերժեց Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի միջամտելու մասին արած առաջարկութիւնը, համարելով դա Անգլիային ստորացնող վարմունք. այնուհետև 1899 թ. անգլիական պարտութիւնների ցաւալի օրերում նա դիմեց Վիկտորիային մի համակրական նամակով, որով յայտնեց իր վշտակցութիւնը, ապա հրամայեց գերմանացի մի օֆիցէրի ճշգրիտ տեղեկութիւններ ներկայացնել Հարաւային Աֆրիկայի զօրքերի և նրանց գրաւած դիրքերի թւի վերաբերութեամբ, մշակեց պատերազմի պլանը, որ ներկայացվեց գեներալ-շտաբին և ուղարկվեց Անգլիա:

Ինչ վերաբերում է գերմանական նաւատորմի ուժեղացման, չէ՞ որ հզօր նաւատորմ հարկաւոր է Գերմանիայի համաշխարհային առևտուրը պաշտպանելու համար: Երբ կը վճռվի Խաղաղ Ովկիանոսի բաղդը, այն ժամանակ լսելի կը լինի մեծ պետութիւնների ձայնը ուժեղ նաւատորմով: Հնարաւոր է, որ ինքը Անգլիան ուրախ կը լինի գերմանական նաւատորմի նկատմամբ, եթէ նա հարկ կունենայ գործել Գերմանիայի հետ միասին ապագայի մեծամեծ հարցերը լուծելու ժամանակ: («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 14 հոկտեմբերի

«Köl. Zeit.»-ը հրատարակել է Բերլինից ստացած այն հեռագիրը, որով հաղորդվում է կիսապաշտօնական բնաւորութիւն կրող և Իզվօլսկու Բերլինում ունեցած բանակցութիւններին վերաբերող տեղեկութիւնը:

Այդ տեղեկութիւնից երևում է, որ Ռուսաստանը ևս միացել է Գերմանիայի պահանջին՝ նախ քան կօնֆերենցիայի գումարումը մշակել մի որոշ և ուրոյն ծրագիր: Ինչ վերաբերում է այն էական դժուարութիւններին, որոնք հիմնված են Աւստրո-Ունգարիայի և Ռուսաստանի տարաձայնութիւնների վրա, դրանք գլխաւորապէս վերաբերում են երկու հարցերին. 1) Աւստրիան թոյլ չի տայ կօնֆերենցիայում քննել Բօսնիայի միացման հարցը, մինչդեռ Ռուսաստանը այդ անհրաժեշտ է գտնում. 2) ինչպէս ասում են, Սերբիան և Չերնոգօրիան հանդէս են եկել տերրիտօրիալ կօմպենսացիայի սեփական պահանջներով, որոնց Ռուսաստանը ըստ երևոյթին պաշտպանում է, մինչդեռ Աւստրո-Ունգարիան հակառակ է դրանց: Գերմանիայի վերաբերմունքը դէպի այդ խնդիրը պայմանաւորվում է նրա առ Աւստրո-Ունգարիան տածած յարաբերութեամբ: Պէտք է հաւանական ընդունել, որ այդ հարցի վերաբերութեամբ բանակցութիւններ կը սկսվեն Պետերբուրգի և Վիէննայի միջև: Գերմանիան կարող է միայն ցանկալ, որ այդ բանակցութիւնները յանգեն համաձայնութեան, բայց այս դէպքում էլ իր ոյժը պահպանում է այն փաստը, որ Գերմանիան կը գործէ Աւստրիայի հետ ձեռք ձեռքի տուած: Կարելի է ենթադրել, որ Իզվօլսկին այդ հանգամանքը շատ լաւ է հասկացել Բերլինում եղած ժամանակ:

(«Հ. Գ.»)

—

Վիէննայի «Neuie Freie Presse» լրագիրը, համարելով սերբիական գահաժառանգի Պետերբուրգ գնալը հակաաւստրիական ցոյց, գտնել է Ռուսաստանի վերաբերմամբ յարձակողական բովանդակութիւն ունեցող մի յօդուած:

—

Բելգրադ, 14 հոկտեմբերի

Սերբիայում ամենուրեք տարածվում են թռուցիկներ, կոչ անելով կանանց զէնքի դիմել:

Պաշտօնապէս Սերբիայի և Չեռնոգորիայի միջև հաստատվել է դաշինք: («Б.»)

—

Բերլին, 15 նոյեմբերի

Քննելով Իզվոլսկու Բերլինում վարած բանակցութիւնների տեղեկութիւնները, մամուլը գոհունակութեամբ ընդգծում է, որ Գերմանիան պարզ և որոշակի յայտնեց իր հայեցակէտը:

«Post»-ը գրում է, որ եթէ կոնֆերենցիան չը կայանայ, յաժենայն դէպս Գերմանիան մեղաւոր չի լինի:

Գերմանական պաշտօնական շրջանների կարծիքով, կոնֆերենցիա գումարելու շանսերը կրկնապատկվել են շնորհիւ Իզվոլսկու Բերլինում վարած բանակցութիւնների, նաև Թիւրքիայի և Աւստրո-Ունգարիայի անմիջական բանակցութիւնների հարցի վերաբերութեամբ անգլիական արտաքին գործերի վարչութեան վերջին յայտարարութեան պատճառով: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 15 նոյեմբերի

Դիպլոմատիական շրջաններից բղխած տեղեկութիւնների համաձայն, Թիւրք-բօլգարական բանակցութիւնների մէջ նկատվում է բարեշրջում: («Հ. Գ.»)

—

Պրագա, 15 նոյեմբերի

Երէկ երեկոյեան ցոյցերը վերսկսվեցին: Հրապարակները մաքրում էին ժանդարմերիան և զօրքերը: Մի տեղում ամբոխը հեծելազօրին հանդիպեց քարերի տարափով, հանգցրեց լապտերները, դէս ու դէն շպրտեց փողոցների նստարանները: Ամբոխը ցրեցին: Երեկոյեան ժամը 11-ին զօրքերը յետ կանչվեցին:

Ոստիկանութեան պետը մի կոչ է հրատարակել, որով, դիմելով ազգաբնակութեան՝ մատնանշում է, որ գործադիր իշխանութիւնը ստիպված է այսուհետև ամենախստագոյն միջոցներ ձեռք առնել կարգ ու կանոնի և հանգստութեան ամէն տեսակ խանգարումների դէմ և յայտնի դէպքերում կը գործադրէ հրաչէն. առաջարկում է խուսափել համախմբումներ կազմելուց, ասում է, որ ցոյցերի կրկնողութիւնը կարող է բացառիկ դրութիւն առաջ բերել:

Համայնական խորհուրդը իր կողմից դիմել է ազգաբնակութեան մի կոչով, որով հանգստութեան է կոչում: («Հ. Գ.»)

—

Ցետինէ, 10 նոյեմբերի

Այստեղի աւստրիական դեսպան բարօն Կունը Էրենտալի անունից ներողութիւն է խնդրել իշխան Նիկոլայից և մինիստրների խորհրդի նախագահից գեներալ Վուկոտիչի հետ Զագրեբում պատահած «անհաճոյ» դէպքի առիթով, մեղադրանքը բարդելով ոստիկանութեան վրա: («Р. С.»)

—

Կ. Պոլիս, 14 նոյեմբերի

Անգլիական դեսպանը, ինչպէս ասում են, տեղեկացրել է Բ. Դրանը, որ պատերազմի դէպքում Անգլիան լուրջ աջակցութիւն ցոյց կը տայ նրան, և խորհուրդ է տուել ընդհատել բանակցութիւնները Աւստրիայի հետ: («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 14 նոյեմբերի

Փորձ է արված խորտակելու այն գնացքը, որով գնում էր ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստր Շաուֆուսը: Յանցաւորը կալանաւորված է, որը եղել է ծառայութիւնից արտաքսված մի բանուոր: («Кс.»)

—

Բերլին, 15 նոյեմբերի

«Daily Tel.»-ում տպված Վիլհելմ Թագաւորի խօսակցութիւնը տեղումս գրաւել է ընդհանուրի ուշադրութիւնը: Կարծում են, որ այդ հրատարակութիւնը հետևանք է կոպիտ անհամեստութեան: Խօսակցութիւնը ամբողջովին տարածում է Վօլֆի գործակալութիւնը և տպված է «Nord. Alg. Zeitung»-ում, որից և եզրակացնում են, որ նա արժանահաւատ տեղեկութիւն է: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 15 նոյեմբերի

Տէնիշէվի դպրոցի դահլիճում երէկ, խառն բազմութեան ներկայութեամբ, պրօֆէսօր Պոգօդին կարդաց մի դասախօսութիւն հետևեալ թեմայով. «Բօսնիան և Հերցեգովինան Աւստրիայի գերիշխանութեան տակ»:

Ներկայ եղողների թւում էին դիպլոմատիական աշխարհի ներկայացուցիչները, Պետական Դումայի անդամներից շատերը, նախագահ Խօմեակօվը, հասարակական գործիչներ:

Դասախօսութիւնից յետոյ սպասվում էին, որ վիճաբանութիւններ տեղի կունենան, բայց ժողովը կազմակերպողը դասախօսութիւնը վերջանալուց յետոյ յայտնեց, որ քաղաքապետը թոյլ չէ տուել ուրիշ հռետորների լրացնել Պոգօդինի ասածները: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 15 նոյեմբերի

Շարունակելով ճառել աւստրիական պատգամաւորութեան մէջ, բարօն Էրենտալ ի միջի այլոց ասաց.

«Մենք և Թիւրքիան այն կարծիքին ենք, որ խօսքը ոչ թէ պատակտման մասին է, այլ այն բանակցութիւնների դադարի մասին, որոնցով մենք չենք վիճում Բօսնիայի միացման փաստի վերաբերութեամբ, այլ սոսկ ցանկանում ենք համաձայնութիւն կապել Թիւրքիայի հետ, որպէսզի դիւրացնենք կոնֆերենցիա գումարելու մաքի այսպէս ասած բէալիզացիան:

«Ինչ վերաբերում է Թիւրք-բօլգարական յարաբերութիւններին, մենք կողմնակից բանակցութիւնների աջողակ վախճանը և համաձայնութիւն կապելը:

«Մենք, ինչպէս և միւս պետութիւնները, խորհուրդ տուինք Կ. Պոլսում և Սօֆիայում պատերազմական միջոցներ ձեռք չառնել, որոնք կարող էին աւելի ուժեղացնել փոխադարձ անվստահութիւնը: Սերբիայում և Չեռնօգօրիայում մենք ցանկանում ենք բարեացակամօրէն վերաբերվել և հաշւի առնել նրանց շահերը, սակայն այդ պետութիւնները պէտք է իրանց նուիրէին ներքին զարգացման և ակտիվ գործունէութեամբ գործնական նպատակների հասնէին, փոխանակ խլիւզիաների և անիրագործելի բանագնացումների ետևից ընկնելու…

«Պաշտպանելով մեր շահերը, մենք հանապազ կը ձգտենք ընդհանուր հանգստութեան: Դրանում մենք ամենաբուռն աջակցութիւն կը գտնենք մեր դաշնակիցների—Գերմանիայի և Իտալիայի կողմից:

«Մեր քաղաքականութեան հիմունքը կազմում է և կը լինի եռապետեան դաշնակցութիւնը: Ռուսաստանի հետ, որին մենք հաւատարմութեան և բարեկամութեան ապացոյցներ տուինք ռուս-եապօնական պատերազմի ժամանակից, մտքերի փոխանակութիւն է լինում ներկայումս կոնֆերենցիայի գաղափարի առիթով: Մենք լիակատար բարեհոգութեամբ ենք վերաբերվում դէպի Ռուսաստանի շահերը և ցանկութիւնները»:

Վերջում մինիստրը շնորհակալութիւն յայտնեց այն աջակցութեան համար, որ ցոյց տուին նրա քաղաքականութեան պատգամաւորութեան մէջ, որպիսի հանգամանքը կը թեթևացնէ նրա նպատակը՝ ամրակուռ և անսասան դարձնել Աւստրիայի դրութիւնը սահմանի այն կողմը: («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 15 նոյեմբերի

Պետերբուրգից ստացած հրահանգների պատճառով ռուսաց դեսպանը բօլգարական կառավարութեանը յանձնեց մի նօտա, որով խորհուրդ է տալիս ամէն ջանք գործ դնել անմիջապէս Թիւրքիայի հետ, առանձին լիազօրված անձի միջոցով, որ կուղարկվի Կ. Պոլիս, վերջ դնել Թիւրքիայի և Բօլգարիայի միջև ծագած բոլոր այն դժուարութիւններին, որոնք շաղկապված են նորերս ստեղծված դրութեան հետ:

Նոյնօրինակ նօտաներով դիմել են բօլգարական կառավարութեան Անգլիան և Ֆրանսիան: («Հ. Գ.»)

—

Լոնդոն, 15 նոյեմբերի

«Times»-ին Սօֆիայից հաղորդում են, որ բօլգարական կառավարութեան յանձնված են Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի համանման նօտաները, որոնցով առաջարկվում է Կ. Պոլիս ուղարկել մի յատուկ անձն արդարացի կոմպենսացիայի վերաբերութեամբ համաձայնութիւն կապելու նպատակով: Գերմանիան և Իտալիան հաւանել են այդ նօտաներին: Կարծում են, որ Բօլգարիայի պատասխանը բարեյաջող կը լինի: Կառավարութիւնն արդէն պատուիրել է պահեստի համար արձակել 75,000 զինուոր: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 15 նոյեմբերի

Այսօր Թագաւորից ընդունվեց ֆրանսիական դեսպան Կրօզէ, որը և յանձնեց ամենալուրջ դարձուածքներով կազմած Ֆալիէրի ինքնագիր նամակը, որ շնորհակալութիւն է յայտնում Բօսնիան միացնելու մասին տեղեկութիւն տալու համար և վստահութիւն է արտայայտում, որ հանրապետութեան կառավարութիւնը, նկատի առնելով համաեւրոպական շահերը և խաղաղութեան պահպանումը, իր ոյժի չափով կաջակցէ համաձայնութիւն հաստատելուն և կը ղեկավարվէ այդ ձգտումների մէջ սրտագին համակրութեան զգացմունքով, որոնցով ոգևորված են Վիեննայի և Պարիզի կառավարութիւնները: («Հ. Գ.»)

—

Պրագա, 15 նոյեմբերի

Ցերեկով, գերմանացի ուսանողների սաբքած զբօսանքի առիթով, Գրաբէնում տեղի ունեցաւ մի բազմամարդ ցոյց: Ուսանողները ոստիկանութեան պահանջով դիմեցին գերմանական ակումբը: Ոստիկանութիւնը և ժանդարմները մաքրեցին Գրաբէնը և շրդթայեցին նրան:

Մի քանի գերմանացիներով և չեխերով բնակված քաղաքներում երէկ տեղի են ունեցել հակաչեխական ցոյցեր: Ոստիկանութեան եռանդուն միջամտութիւնը միայն ցրել է նրանց: Տեղի են ունեցել շատ ձերբակալութիւններ: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 15 նոյեմբերի

«Cor. Bureau»-ին հաղորդում են Սերաէվից, որ Սանջակի աւստրիական զօրքերը առաւօտեան հեռացան Պլեվլէից:

Այսօրվանից Սանջակը բոլորովին մաքրված է զօրքերից: Պլեվլէում երէկ երեկոյեան, օֆիցերական ժողովարանում տեղի ունեցաւ մնաս բարև հացկերոյթ, ուր ներկայ էին զօրաբանակի բոլոր Թիւրք օֆիցերները: Կենացներ առաջարկվեցին ի պատիւ Ֆրանց-Յօվսէփ կայսրի և սուլթան Աբդիւլ-Համիդի: («Հ. Գ.»)

—

Գանձակից Թիֆլիսի Թեմի առաջնորդը ստացել է հետևեալ հեռագիրը նոյմ. 16-ից.

Զինուորական դատարանը արդարացրեց Կորիւն վարդապետին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՈՐՈՇՈՒՄ

—

Արգելվում է անդրկովկասեան երկաթուղիների ամբողջ շրջանում բուֆէտ պահողներին սպիրտային խմիչքներ վաճառել բոլոր միջնակարգ դպրոցների սաներին:

Այս պարտադիր որոշումը խախտողներից իւրաքանչիւրը կենթարկվի երեք ամսով բանտարկութեան կամ 3000 րուբլի տուգանքի:

Այս պարտադիր որոշումը իր ոյժի մէջն է մտնում իր հրատարակութեան օրից:

Ստորագրեց՝ Անդրկովկասի երկաթուղիների ժամ. գեն.-նահանգապետ գեն.-մայօր Նէյգէբաուէր:

17 նոյմ. 1908 թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

Երկրորդ նստաշրջան: Երրորդ գումարումն:

—

Առաջին նիստ

Նիստից առաջ Եկատէրինեան դահլիճում, մինիստրների խորհրդի լիակատար կազմի, Դումայի նախագահի, նրա օգնականների, Դումայի քարտուղարի և նրա անդամների ներկայութեամբ, Եւլօգիյ արքեպիսկոպոսը հոգեհանգիստ կատարեց Դումայի վախճանված անդամների յիշատակին, իսկ յետոյ հանդիսաւոր մաղթանք: Մաղթանքից յետոյ Դումայի անդամների կրկնակի ցանկութեամբ երգվեց բազմաթիւ անգամ ռուսական ազգային օրհներգը, «ուրա»-ների բացականչութիւններով հանդերձ:

Ժամը 11 և 20 րոպէին Դումայի նախագահը յայտարարում է նիստը բացված: Սօցիալ-դեմօկրատները դահլիճում չկան: Քարտուղարը կարդում է նորերս ստացված 204 օրինագծերի ցուցակը: Սօցիալ-դեմօկրատներն ատեճանաբար գրաւում են իրանց տեղերը:

Նախագահի առաջարկութեամբ Դումայի անդամները հանգուցեալների յիշատակը յարգում են յոտնկայս:

Կարդացվում է օրակարգը:

Քարտուղարի օգնականներին յանձնարարվում է տեղաւորել անդամներին ըստ բաժինների:

Աջակողմեաններն առաջարկում են առաջին հերթին դնել նոյեմբերի 9-ի օրէնքը, իբրև մի օրէնք, որ ամենից շատ է շօշափում գիւղացիական ազգաբնակութեան շահերը:

87 անդամների ստորագրութեամբ հարցապնդում է լինում այսպիսի բովանդակութեամբ. «Հոկտեմբերի 14-ին Պետերբուրգում մտադրութիւն կար հասարակական մի ժողով գումարել պրօֆէսօր Պոգօդինի զեկուցումը լսելու համար Ռուսաստանի շահերը աւելի մօտիկից շօշափող հարցի—Բօսնիան և Հերցեգովինան Աւստրօ-Ունգարիայի ձեռքով գրաւվելու—մասին, և ներկայ եղողների մտքերի փոխանակութեան համար: Քաղաքապետը ժողովը թոյլատրեց, սակայն արգելեց վիճաբանութիւններ ունենալ:

Այն ժամանակ ստացված ցուցմունքների

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

—

Լօնդօն, 9 նոյմ. (Ն. տ.)

Դէպքերը, կայծակի արագութեամբ, կը հետևին իրարու:

Չորս օրուայ ընթացքին՝ երեք պատմական դէպքեր: Բուլղարիա անկախ. Բօսնիա և Հերցեգ Աւստրիոյ միացած. Կրետէ անկախ: Իսկ վերջը…

Այն զարհուրելի ռումբը, որ ամենէ պահպանողական ճանչցուած Աւստրիան նետեց դիւանագիտական շրջաններուն մէջ, արդէն սկսած է մտադրուած քառսը յառաջացնել: Թիւրքիա ինկած է անելի մը մէջ: Սերբիա, մարտական աւիւնով խանդավառ՝ մայրաքաղաքը պատերազմական գոչերով կը խլանայ: Երկու անօգնական նահանգներու ժողովուրդները շուարած շուրջ բոլորնին կը նային՝ կարծես մղձաւանջի մը ազդեցութեան ներքև: Գերմանիա աջ կողմ կը դառնայ Եւրոպան հաւատացնելու թէ՛ ինք այսպիսի արարքի մը համակիր չէ, իսկ ձախէն իր «սիրելի դաշնակցին» խրախոյսներ կը կարդայ: Ռուսաստան, սուր խայթ մը ստացած կենդանիի նման, իր հին վէրքերը կը քերէ և 1871-ի դաշնագրութեանց վերաքննութիւնը կը պահանջէ: Իտալիա իր ցաւը մէջտեղ կը դնէ և, Տրիպօլիսի իւրացման գործը դիւրացնելու համար, Տիտտօնիի բերանով ճանաչում կը յայտարարէ կատարուած եղելութեան: Անդին կը մնան Անգլիա և Ֆրանսա: Այս երկուքը միայն անմիջական շահ մը չունին, և այս է որ գիրենք կը յուսադրէ ու իրենց դիրքը առաւել ևս յոխորտ կը դարձնէ:

Բ. Դուռը, բնականաբար, ճանչնալ չուզեր Բուլղարիոյ անկախութեան հռչակումը և կը խնդրէ պետութիւններէն, որոնք Բերլինի դաշնագրութիւնը ստորագրած են, միջամտել:

Աւստրիոյ Պարիզի դեսպանը լրբութիւնը ունի հռչակելու, թէ «ինք կը զարմանայ» այս իրարանցման վրայ, քանի որ դեռ սկիզբէն յիշեալ երկու նահանգները իր երկրին տրամադրութեան ներքև դրուած չէին լոկ, այլ իրենը նկատուած:

Գալով կոնգրէսի կամ խորհրդաժողովի մը հարցին, տարաձայնութիւն կայ թէ Աւստրիան մերժէ մասնակցիլ՝ եթէ երբեք իր գրաւած երկու նահանգներուն խօսքը ըլլալու հոն. «Դա,—կըսեն իր պաշտպանները,—Աւստրիոյ և Թիւրքիոյ վերաբերեալ գործ մըն է՝ իրենց մէջ կարգադրուելու»: Եւ որպէսզի կեղծիքը կատարեալ ըլլայ, «առաքելական» Ֆրանց Յովսէփի արտաքին մինիստրութիւնը կը յայտնէ, որ, ցոյց տալու համար իրենց «անկեղծ և ջերմ զգացումները» հանդէպ Երիտասարդ-Թիւրքիոյ, եա կը քաշէն աւստրիական գունդերը Նովի-Բազարի սանջակէն:

Իսկ Պոլսէն հասած լուրերը, բաղդատմամբ միւսներուն, շատ մեղմ են: Սահմանադրութեան հռչակման օրերու ցոյցերը վերսկսած են անգլիական դեսպանատան առաջ: Երիտասարդ-Թիւրքերու պետեր և նոր վարչական մարմինը այնպիսի հանդարտ և անխռով դիրք մը կառայալեն, որ ամենուն հիացման է արժանացած, և չափազանցութիւն չըլլար, եթէ, անգլիական թերթի մը հետ, ըսենք, որ այս խառնաշփոթութեան մէջ ամենէն աւելի վաստկողը եղաւ Թիւրքիան, քանի որ շօշափելի կորուստ մը չունեցաւ և վաստկեցաւ բովանդակ քաղաքակիրթ աշխարհին համակրանքն ու յարգանքը:

Մամուլէն վերջ, լսեցէք թէ ինչ կըսէր սըր Էդուարդ Գրէյ, արտաքին գործոց մինիստրը, իր անցեալ գիշերուայ պատմականօրէն նշանակելի ճառին մէջ, խօսելով Թիւրքիոյ նոր կացութեան վրայ.

«Երկար տարիներ մեր՝ Թիւրք կառավարութեան հետ յարաբերութիւնը եղած էր ընդհարում և բողոք: Այդ ընդհարումն ու բողոքը խոր համակրանքի փոխուեցան: Երկար տարիներ, ինչպէս մեր առաջ դրուած պարլամենտական թղթերը ցոյց կու տային, Հայաստանէ ու Մակեդոնիայէ հասածները նախճիրներու և բռնաբարութեանց պատմութիւններ էին, և մենք և ուրիշ տէրութիւններ ստոյգ բարւոքելու ծանր ու անշնորհակալ գործին նուիրուած էինք հակառակ Թիւրք կառավարութեան կամքին: Արդ, Թիւրքեր իրենին զայրոյթ արտայայտեցին իրենց ժողովրդի չարչարման դէմ,—որովհետև չարչարանքները քրիստոնէից սահմանափակուած չէին, այլ մահմեդականաց և քրիստոնէից համահաւասար,—ու սարսափով տեսան այն կորուստը, որուն կը դատապարտուէր իրենց երկիրը՝ եթէ յոռի վարչութիւնը շարունակուէր: Բանակն ալ զգաց այդ, և ժողովուրդն ու բանակը մաքրեցին այդ բէժիմը և նորը ստեղծեցին: Թիւրքիոյ տառապեալ մասերուն համար այս յեղաշրջումը հրաշք գործեց: Մակեդոնիոյ մէջ մեծաքանակ ոճիրներ ու բռնութիւններ գրեթէ անմիջապէս դադրեցան: Հայաստանի մէջ բարեփոխումը թէև քիչ մը ուշացաւ, բայց, վերջին ամիսներու տեղեկագրութիւններէն դատելով, հոն ևս փոփոխումը հաւասարապէս գոհացուցիչ և կատարեալ էր: Ատելութիւն, վէճ ու հալածանք մաքրուեցան և տանց տեղը գրաւեցին հաւասարութիւն, խաղաղութիւն, և բարեմասնութիւն, բարեմասնութիւն՝ որ ամենէ ապահով երաշխիքն է խաղաղութեան, աւելի ապահով՝ քան դաշնագրութիւնը մը:

«Պատմութեան մէջ այսպիսի յանկարծական ու բարերար փոփոխում մը կատարուած չէր երբեք: Այս փոփոխութիւնը յառաջացնողներուն նկարագրի ուղղութիւնը և շարժառիթներու մաքրութիւնը խոր տպաւորութիւն մը թողուցին դուրսիններուն վրայ: Իրենցը հայրենասիրութիւն մըն էր բառին իսկական առումով—խաղաղասէր ու անյարձակողական հայրենասիրութիւն մը—միմիայն իրենց երկրին բարեկեցութեան բաղձացող: Նոր Թիւրք կառավարութեան գործը բնականաբար դժուար էր: Երկար տարիներու չարիքը չէր կրնար վերափոխել մէկ ամիսէն կամ տարիէն, բայց նոր բէժիմի ներշնչած յոյսը լաւ ու հրաշալի էր: Վստահ եմ, թէ ոչ միայն իմ, այլ և երկրին զգացումները կարտայայտեմ, երբ ըսեմ, որ, երբ փոփոխում մը կը տատէինք Թիւրքիոյ մէջ, մեր փափաքն ու յոյսն էր իրագործել այդ այնպիսի եղանակով մը՝ որ դա չխանգարէր իրենց բարեկարգումի գործը: Մենք կուզէինք առիթ մը և խրախոյս մը տալ իրենց, որպէսզի գործերնին յառաջ վարեն:

«Այս յուսատու և ճակատագրական րոպէին հասաւ Բուլղարիոյ անկախութեան լուրը և Աւստրիոյ Բօսնիա ու Հերցեգի գրաւումը: Տեսակ մը վերապահումով կը խօսիմ ես ասոնց հետևանքին վրայ, որովհետև դեռ մենէ աւելի շահագրգռուող տէրութիւններ կան: Կը յուսամ թէ եղածը խաղաղութիւնը խանգարելու շարժառիթ մը պիտի չտայ… Երբ մենք բարեկարգում կը պնդէինք Մակեդոնիոյ համար, մեզ կառարկուէր թէ պնդումնիս մղելու չենք մինչ այն աստիճանին՝ որ անկարելի կը դառնայ Թիւրք կառավարութեան ընդունիլ զայն. և որպէսզի նոր բարդութիւններ չպատահին, այս պահուս մտքերնիս պահելու ենք սա, որովհետև ռւէ փոքր սխալ նոր բէժիմէ՝ զինուորական գոյն մը կու տայ շարժմանս, որ այժմ բոլորովին խաղաղական է, կը վտանգէ անդորրութիւնը և Մակեդոնիա ու Հայաստան կը մղէ նախկին ողբալի վիճակին:

«Մեր դիրքը, կարծեմ, սա է: Ձենք կըրնար ճանչնալ պետութեան մը կամ տէրութեան մը առանց միւսներու հաւանութեան միջազգային դաշնագրութիւն մը դրժելու իրաւունքը: Որովհետև, եթէ օտար քաղաքականութեանց մէջ սովորութիւն դառնայ առանձին պետութեան մը համար՝ ուզած ատեն միջազգային դաշինքներ բռնաբարել, յայնժամ հասարակաց վստահութիւնը խախտած կըլլանք: Մենք բոլորս ալ—կարծեմ այս զգացումը աճելու վրայ է Եւրոպա—ռազմական ծախուց նուազում կուզենք, բայց սա հնարաւոր չէ, երբ ժողովուրդը այն տպաւորութեան ներքև ըլլայ՝ որ դաշինքը կարելի է յանկարծակի փոխել՝ առանց բոլորին հաւանութեան»:

Եւ սըր Էդուարդ, որ ամենէ սառնարիւն ու սակաւախօս մինիստրն է Անգլիոյ, իր այս հոյակապ ու խրոխտ ճառը փակած է սա յուսատու խօսքերով առ Թիւրքիա.

«Ցաւնեայն դէպս, մեծապէս փափագելի է ժամանակ չկորսնցնել՝ ապահովելու Թիւրքիան որ, Բերլինի դաշնագրութեան վերաքննութեան պարագային, որ թերևս առաջարկուի Աւստրիայէ և Բուլղարիայէ, Թիւրքիոյ մասնաւոր պարագաւորութիւնները, շահերն ու կարգերը լայն ուշադրութեան պիտի առնուին և արժանաւորապէս պաշտպանուին: Մենք այնքան անկեղծ փափագող ենք ներկայ կացութեան անփոփոխ պահպանման, որ փոփոխումը ոչ թէ յուսահատելու, այլ և խրախուսելու է Թիւրքիոյ նոր կառավարութիւնն ու սահմանադրութիւնը, և մեր ազդեցութիւնը պիտի գործածենք՝ այդ նպատակին համար»:

Միևնոյն երեկոյ խօսեցաւ նաև մինիստր նախագահը, պր. Ասքուիթ, և գրեթէ ծայրէ ի ծայր Գրէյի զգացումներն ու խօսքերն էին որ արտասանեց, նա ևս վստահեցնելով Նոր Թիւրքիան Բրիտանիոյ սրտագին ու անկեղծ օժանդակութեան՝ անոր շահերն ու պրէստիժը պահպանելու:

Ու այս բոլորէն վերջ ինչո՞ւ զարմանալ, թէ Թիւրքիոյ մէջ ի նպաստ Անգլիոյ խանդավառ ցոյցեր կըլլան: Այո, կը կրկնենք նորէն. Թիւրքիա, շնորհիւ իր այլ ևս աւանդական դարձած հանդարտաբարոյ, սառնարիւն և լուրջ բնաւորութեան, բոլոր անկեղծ մարդասէրներու հիացման արժանացաւ և նոյն իսկ իր մամուլն անգամ այնպիսի սանձուած լեզու մը կը պահէ, որ շատեր կը նախանձին վրան:

Մինչդեռ, ցաւալի է յիշել, սոփեստութիւնները կրկին Թիւրքիոյ քրիստոնեայ ցեղերէն կուգան: Խանդավառութեան արդիւնք է, գիտեմ, բայց չափաւոր շարժինք: Այս առաւօտեան թերթ մը կը հաղորդէ թէ հայկական քօմիթէ մը 40,000 կամաւոր և 2,000,000 ոսկի ստերլինգ խոստացած է Թիւրքիոյ պատերազմական մինիստրին, եթէ հակառակ պարագային պատերազմ մը ծագի: Անգամ մը նայեցէք սա լուրին և ըսէք թէ ինչպէս կը վայլէ մեզի շռայլուած խոհեմ, լուրջ և շրջահայեաց տիտղոսներուն քով: Եւ ես կը հաւատամ թէ Թղթակցի մը պարարտ մտքի գիւտ չէ սա, այլ «Ռուսաստանի յեղափոխութեան աճազանգը մենք տուինք», «Կովկասը մեր նշանին կը սպասէ»-ի նման աւելորդաբանութիւն մը, որ կարելի է խնայել:

Մինաս Ցոլակ

համաձայն յայտարարութիւն տրվեց որոշ անձանց անուններով, որոնք պէտք է ներկայացնէին լրացուցիչ բացատրութիւն Պօգօտինի զեկուցման։ Այդ բանին մերժում տրվեց, որը կցված է այստեղ։ Ինչպէս երևում է դրանից, մերժման հիմք ծառայեց այն, որ դասախօսութիւնը մտադրութիւն կայ կարդալ ոչ թէ փակ, այլ հրապարակական ժողովում։ Ուշադրութեան առնելով այն, որ մարտի 4-ի կանոնները թոյլ են տալիս հրապարակական ժողովների արգելքը կանոնների յիշեալ 8-դ կէտի հիման վրա, որ ոչ մէկը այդ օրինական հիմքերից քաղաքապետի արգելքի մէջ չէ բերված, որ այդ կերպ արգելքը ապօրինի է դառնում, ներքոյ ստորագրողները առաջարկում են Դումային ներքին գործերի մինիստրին հարցապնդում անել. 1) յայտնի՞ է նրան արդեօք վերոյիշեալ փաստը և 2) արդեօք որևէ միջոց ձեռք կառնվի՞ մարտի 4-ի կանոնները ապահովելու և գործադրելու համար։ Խնդրում ենք հարցապնդումը շտապողական համարել։

Հարցապնդումը պաշտպանում է Մակլակով։ Քննելով քաղաքապետի կողմից վիճաբանութիւնների արգելումը ձևականութեան տեսակէտից և մատնացոյց անելով արգելման անկանոնութիւնը, հռետորը շարունակում է. «Կայ հանգամանք, որը առաջնութիւն է տալիս այդ հարցապնդումին ուրիշների թւում և որը իրաւունք է տալիս նրանց, որոնք այդ ստորագրել են, պնդել, որ այդ հարցապնդումը անհետաձգելի լինի։ Դուման գիտէ, որ այս ժողովում, ուր պէտք է կարդացվէր Պօգօդինի դասախօսութիւնը, ուր պէտք է լրացուցիչ բացատրութիւններ տային ուրիշները, այսինքն յայտարարութեան մէջ մատնացոյց արված անձինք, պէտք է խօսվէր այն հարցի մասին, որ շատ մօտ է շօշափում ոչ միայն Ռուսաստանի ազգային շահերը, այլ և այն, որ անկասկած թանգ է ռուսական ազգային արժանապատւութեան համար (հաւանութիւններ կենտրոնում)։ Պետական Դուման գիտէ, որ այդ հարցում, ռուսական պետական արժանապատւութեան հարցում հասարակական կարծիքը անմասն չէ կարող մնալ։ Այդ հասարակական կարծիքը շատ կարելի է աւելի սակաւ տատանումներ ցոյց կը տայ և սխալներ կանի, քան կառավարչականը, պաշտօնական դիպլոմատիան, և Դուման գիտէ, որ այդ մեծ և նշանաւոր վայրկեանում, ուր մենք գտնվում ենք, հասարակական կարծիքի բարձրաձայն և միաբերան արտայայտութիւնը կառավարութեան համար, որը երկրի ազգային արժանապատւութիւնն է պաշտպանում, ոչ թէ խոչընդոտ կը հանդիսանայ, այլ նեցուկ և աջակցութիւն նրա ապագայ գործունէութեան մէջ (ընդհանուր ծափահարութիւններ)։ Ահա այն ժամանակ, այդ վայրկեանում, այդ հարցի վերաբերմամբ ոչ միայն Ռուսաստանի աչքում, որը ընտելացած է օրէնքի խախտումներին, այլ և այն մարդկանց աչքում, որոնք Եւրոպայում նայում են մեզ վրա, ռուսական իշխանութեան վրա, ռուս հասարակութեան վրա, մեր բարեկամների և հակառակորդների աչքում քաղաքապետի արգելքը ոչ ձևական շարժառիթներով, այլ ապօրէն շարժառիթներով, ոչ միայն ապօրէն, այլ և խորին հակազգային մի ակտ է (ընդհանուր ծափահարութիւններ)։ Երէկվայ դէպքը չարագուշակ ուրուականներ է ցոյց տալիս. դա, աւաղ, նշանակում է, որ կամ այս հարցում, որը շօշափում է Ռուսաստանի շահերը, մեր իշխանութիւնը չէ կամենում ուշք դարձնել հասարակական կարծիքի վրա և հեռու է պահում հասարակական կարծիքը իր օրինական շահերից, կամ, որ աւելի ևս վատ է, նա մտադիր է գործել հակառակ այդ կարծեցեալ հասարակական կարծիքի։ Ահա թէ ինչու, երբ դա տեղի ունեցաւ, երբ մենք տեսնում ենք, որ ռուս հասարակական կարծիքի օրինական և ցանկալի արտայայտութիւնը մի ինչ-որ բանի մէջ ճնշվեց, ես կարծում եմ, Դումայի պարտականութիւնն էր, որպէս հասարակութեան արտայայտիչի, որպէս նրա օրինական ներկայացուցչի, ասել, որ այդ հարցում ռուս հասարակութիւնը անտարբեր չի մնայ, ռուս հասարակաց կարծիքը իր որոշ դիրքն ունի, իր հասկացողութիւնը, և նա չէ կարող անտարբեր նայել այն բանի վրա, ինչ կատարվում է։ Ահա այն խորհրդածութիւնները, որոնք երէկվայ արգելքը բացառական են դարձնում, և ահա թէ ինչու Դուման պէտք է պատասխանէ նրան այն բանով, որ պէտք է անյապաղ ընդունէ անյետաձգելի հարցապնդումը» (ընդհանուր ծափահարութիւններ)։

Դէմ խօսելու համար խօսք առած Պուրիշկեվիչը հրաժարվեց իր խօսքից։ Անյետաձգելի հարցապնդումը ընդունվում է միաձայն (ընդհանուր ծափահարութիւններ)։ Քառորդ ժամով ընդմիջում է առաջարկվում։

Նիստը վերսկսվելուց յետոյ նախագահը առաջարկում է հարցապնդումի քննութիւնը ըստ էութեան։ Կարծիք յայտնելու ցանկացողներ չը կան։ Հարցապնդումը ընդունվում է միաձայն։ Նիստը փակվեց 12 ժամ 45 րոպէին։ Հետևեալ նիստը լինելու է հոկտեմբերի 18-ի առաւօտեան 11 ժամին։

—

Պետերբուրգ, 15 հոկտեմբերի.—Պետական Դուման ընդունեց հարցապնդումն ներքին գործերի մինիստրին Պետերբուրգի քաղաքապետի գործողութիւնների անօրինականութեան մասին, որ չէր թոյլատրել, երբ եղծելով 1906 թ. մարտի 4-ի օրէնքը ժողովների մասին, հրապարակական վիճաբանութիւններ պրոֆեսոր Պօգօդինի դասախօսութեան առիթով «Բօսնիան և Հերցեգովինան Աւստրիայի տիրապետութեան ներքոյ» վերնագրով, որ կայացաւ հոկտ. 14-ին։ («Հ. Գ.»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

—

Պետերբուրգ, 15 հոկտ.—Օրվայ ժ. 1-ին, հանդիսաւոր մաղթանքից յետոյ, տեղի ունեցաւ Խորհրդի նոր շինութեան օծումը։ Ներկայ էին Պետերբուրգում գտնվող Խորհրդի բոլոր անդամները նախագահի հետ միասին, մինիստրների խորհուրդը ամբողջ կազմով, իսկ օթեակներում Պետական Դումայի անդամներից շատերը, դիպլոմատիական աշխարհի ներկայացուցիչները, բազմաթիւ հանդիսականներ, ժուրնալիստներ։ Երկար կեանք մաղթելով Թագաւորին ու Թագաւորական Տանը՝ հոգևորականութիւնը կատարեց շէնքի օծումը, որից յետոյ ներկայ եղողները նախասրահում հիւրասիրվեցին շամպանիայով։ Պետական Խորհրդի նախագահը նախ առաջարկեց խմել Թագաւորի կենացը, երկրորդը՝ ճարտարապետական մասնաժողովի։

Ժամը 2 և 30 րոպէին նախագահ Ակիմովը յայտարարեց ներկայ սեսսիայի առաջին նիստը բացված և առաջարկեց «ուրա» կանչել ի պատիւ Թագաւոր Կայսրի։ Ներկայ եղողները ոտքի կանգնեցին և երիցս «ուռա»-ները գրգռեցին նոր շէնքի պատերը։ Ապա ոտքի կանգնելով յարգեցին ամառվայ ընթացքում վախճանված Խորհրդի անդամների յիշատակը։ Պետական քարտուղարը զեկուցեց Խորհրդի կազմի մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնների մասին։ Նախագահի առաջարկութեամբ Խորհուրդը որոշեց նշանակել իր նիստերը շաբաթը մի անգամ՝ չորեքշաբթի օրերը։ Յաջորդ նիստը տեղի կունենայ հոկտեմբերի 23-ին։

(«Հ. Գ.»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Հոկտ. 23-ին, Պետերբուրգում, սենատը քննելու է երկրորդ Պետական Դումայի անդամներ սօց.-դեմ. Ջոհրաբեանի, Ժիժիլեվի, Կոմարի և Սալաիկովի գործը, որոնք մեղադրվում են վըբորգեան կոչը ստորագրելու մէջ։

Վկաներ կանչված են Ծերեթելին և Ջափարիձէն։

—

Բեռլինի համալսարանի դօցենտ Բագրատ Խալաթեանի գործը

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, հոկտեմբերի 7-ին պ. Խալաթեան «Северные номера» հիւրանոցում անտեղի վիրաւորանքի հանդիպեց հիւրանոցի սպասաւորուհու կողմից։

Մինչ այդ՝ սպասաւորուհին, ինքն իրան վիրաւորված համարելով (?), իր կողմից քողք ներկայացրեց պ. Խալաթեանի դէմ 1-ին հաշտարար բաժնի դատաւորին, մեղադրելով նրան խօսքերով վիրաւորանք հասցնելու մէջ։

Այս գործը քննվեց հոկտեմբերի 15-ին. պ. Խալաթեան բացակայում էր Բագու մեկնած լինելու պատճառով։

Սպասաւորուհին պաշտպանեց իր մեղադրանքը։ Վկաները (հիւրանոցի սպասաւորներից մի քանիսը) հաստատեցին բողոքի ճշմարտութիւնը

Դատաւորը պայմանաւորեալ վճիռ կայացրեց, որի համաձայն պ. Խալաթեան ենթարկվում է 4 օրով բանտարկութեան։

—

Հոկտեմբերի 15-ին կովկասեան զինուորական-նահանգական դատարանում նշանակված էր յայտնի աւազակապետներ Պաւլ Վէրմիշօվի և Յարութիւն Զուբինօվի գործը, որոնք մեղադրվում են Բորչալուի գաւառում մի շարք աւազակային յարձակումներ գործելու և սպանութիւններ կատարելու մէջ։

Այս գործի համար կանչված են 22 վկաներ։

Սակայն դատարանի նախագահի յանկարծակի հիւանդութեան պատճառով գործն անորոշ ժամանակով յետաձգվեց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Երէկ, հոկտեմբերի 16-ին, արտասահմանից վերադարձաւ մեր թերթի խմբագիր պ. Ալ. Քալանթարը, որ կը ստանձնէ իր պաշտօնը եկող շաբթից սկսած։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, որոշելով ուղղակի երթևեկութիւն հաստատել Միքայէլեան պրօսպէկտից մինչև Դիդուբէ, դիմել է երկրագործութեան մինիստրի Կովկասի լիազօրին, խնդրելով յանձնել 1000 քառ. սաժէն հող այն հողաբաժիններից, որոնք պատկանում են Թիֆլիսի այգեգործական դպրոցին։ Այդ 1000 քառ. սաժէն հողի վրա քաղաքային վարչութիւնը կառուցանելու է նոր փողոց կամ թէ լայնացնելու է Մուշտայիդ այգու կողքի նեղ անցքը, որ տանում է Դիդուբէ։

✦ Հոկտեմբերի 14-ին կայացաւ Թիֆլիսի քաղաքային դումայական տնտեսական մասնաժողովի նիստը հացի և մսի սակագները վերաքննելու համար։ Քննելով բոլոր ձեռքի տակ եղած տեղեկութիւնները, մասնաժողովը որոշեց ինչպէս հացի, այնպէս և մսի համար թողնել այժմեան գները։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը մի երկրորդ անգամ կամենում է հաշտութեամբ աւարտել զինուորական ինժեներական վարչութեան հետ Նաւթլուղի այն հողաբաժինների առիթով ծագած վէճը, որոնք պատկանում են քաղաքին, բայց ներկայումս գրաւված են յիշեալ ինժեներական վարչութիւնից. քաղաքային վարչութիւնը այդ նպատակով մի զեկուցագիր է պատրաստել, որով խնդրում է դումային միջնորդութիւն յարուցել Կովկասի Փոխարքայի առաջ։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային դումայական մասնաժողովը կարողացաւ մինչև օրս քննել 1909 թ. քաղաքի եկամտի նախահաշւի առաջին հինգ գլուխները։

✦ Հոկտեմբերի 15-ի գիշերը քաղաքային վարչութիւնը լիակատար կազմով դիտեց Մուխրանեան կամուրջի աշխատանքները։ Կամուրջի մի հիմքն արդէն վերջացած է և ձեռնարկված է միւսին։

✦ Վերադարձաւ Դուշէթի գաւառում կատարած իր շրջագայութիւնից Թիֆլիսի նահանգապետ Լօզինա-Լօզինսկին։

✦ Էլեքտրաքարշի վրա հսկող մասնաժողովի նիստը, որ նշանակված էր հոկտ. 15-ին, չը կայացաւ, որովհետև 15 անդամից եկել էին միայն երեքը, չը հաշւած նախագահին։

✦ Շուտով, ինչպէս յայտնի է, լրանալու է վրաց յայտնի բանաստեղծ Ակակի Ծերեթելու գրական գործունէութեան 50-ամեակը։ Վրաց թէ գրական և թէ հասարակական աշխարհը պատրաստվում է շքեղ տօնել յօբելեանի տօնակատարութիւնը։ Ցանկալի է, որ հայ հասարակութիւնն էլ անմասն չը մնայ այդ յօբելեանի կատարումից և որևէ ձևով մասնակցէ նրան։

✦ Հոկտեմբերի 15-ին Թիֆլիսից Մուղան մեկնեց մի յատուկ մասնաժողով, որի մէջ մտնում էին նաև արքունական պալատի ներկայացուցիչները, Մուղանի դաշտում կատարված ջրաբաշխական աշխատանքները ընդունելու համար։

✦ Թելաւի գաւառից գրում են, որ այս տարի գինին այնպէս առատ է եղել, որ կարասների պակասութիւն է զգացվել գինին լցնելու համար։ Հասկանալի է, որ գինու գները զգալի չափով կիջնեն։

✦ Մեզ խնդրում են բարերար մարդկանց ուշադրութիւնը հրաւիրել այրի Ջաւահիր Առաքելեանի չքաւոր դրութեան վրա. խեղճ կինը հիւանդ պառկած է անկողնում, մինչ երեխաները հաց են աղաղակում։ Թշուառ կնոջ օգնել ցանկացողները կարող են դիմել Բեթղեհէմի վերնեք, եկեղեցական տուն № 1։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Հոկտեմբ. 15-ի գիշեր, Հաւլաբարում, նախկին Արաքսեանի թատրոնի մօտ, մի անյայտ անձն դանակով սպանում է Վ. Սարեանին։ Զարգործը փախել է։

✦ Հոկտ. 15-ին, երկաթուղագծի եաեր, մի դատարկ ջրհորում հովիւները գտել են մի անգլուխ դիակ, որը ուղարկված է Միքայէլեան հիւանդանոցը։

✦ Հոկտ. 15-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Միքայէլեան փողոցում № 102 տանը, Եասօն Նադբէլաձէի փռան մէջ հրդեհ ծագեց։ Կրակը հանգցրեց հրդեհաշէջների խումբը։ Վնասը հասնում է 1000 րուբլու։

✦ Հոկտ. 15-ին Անդրէևսկի փողոցում, Անդրէյ Կօպլարաձէի պանդոկում, ձերբակալել են Գօրու գաւառի բնակիչ Իվան Բուտխուզուն և Իվան Ցկրիշվիլուն. առաջինը մեղադրվում է մի երկու սպանութիւնների մէջ, երկրորդը Օրէնբուրգի նահանգից փախչելու մէջ։

✦ Թիֆլիսի ժաման. գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ, Թելաւի գաւառի բնակիչ Լավրենտի Ջապարիձէն անյամթեթային պարտադիր կանոնները խախտելու համար և իբրև վտանգաւոր անձն ենթարկվում է 3 ամսով բանտարկութեան, իսկ յետոյ աքսորի Թիֆլիսի սահմաններից։

✦ Նորակոչ զինուորների անկարգութիւնների առաջն առնելու համար, քաղաքում մի քանի տեղերում կանգնեցրած են զօրքեր։

ԼՈՒՐԵՐ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

—

✦ Քարհատ գիւղը, որ երկար տարիներ իր սուղ միջոցների պատճառով զուրկ է եղել դպրոցից, այսօր, շնորհիւ տիկին Ե. Մալխասեանի, ունի միդասեան դպրոց։ Տիկինը իր հանգուցեալ Ստեփաննոս ամուսնու յիշատակը յարգելով, մինչև իր մահը դպրոցին նուիրել է տարեկան 300 ր. իսկ մահվանից յետոյ թողնելու է մի գումար, որ նոյնքան տոկոս բերելով կարող լինի դպրոցի գոյութիւնը ապահովել։ Դպրոցը կոչվելու է Ստեփաննոսեան։ Տիկնոջ գովելի արարքը թող օրինակ դառնայ նրանց, որոնք միջոց ունեն, բայց գործադրել չը գիտեն։

✦ Փիբ գիւղի ծխական դպրոցը, որ այս տարի փակման վտանգին էր ենթարկված, Բագուի Հ. Կ. Մ.-ից 250 ր. նպաստ ստանալով կարողացաւ իր գոյութիւնը շարունակել։ Գիւղումը կայ նաև պետական դպրոց 45 աշակերտով։ 700 ծխից բաղկացած գիւղը երկու դպրոցում ունի 150 աշակերտ, որ կարիքի հետ համեմատած շատ չնչին մասն է կազմում։ Օտար քաղաքներում ապրող և չաղ ռոճիկ ստացող փիբեցի երիտասարդների ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում դէպի իրանց հայրենի գիւղը։ Հարկաւոր է օգնել մի գիւղի, որ հայ-թուրքական ընդհարումներից յետոյ ժպտալ չէ կարողանում։

✦ Ս. Յովհաննէս եկեղեցու հոգաբարձութիւնը հոգևոր կառավարութեան միջոցով դպրոցը ստանալուց յետոյ, հաւաստի աղբիւրից տեղեկանում ենք, որ միացեալ հոգաբարձութիւնը մի գրութեամբ դիմել է թեմական առաջնորդին, խնդրելով նրանից թոյլտւութիւն երկրորդ ծխակ. դպրոց բանալու, որ բոլորիս միակ ցանկութիւնն էր, որովհետև 363 աշակերտով ծխական դպրոց ունենալ չէ նշանակում բաւականութիւն տալ հարիւրաւոր ուսման կարօտ երեխաներին։ Լսում ենք, որ ս. Յովհաննէս եկեղ. հոգ. որոշել է, եթէ միացեալ հոգաբարձութեանը աջողվի երկրորդ դպրոց բանալ, նա իր հովանաւորութեան տակ գտնվող դպրոցից փողոց է շպրտելու ս. Լուսաւորիչ և ս. Գէորգ եկեղեցու ծխականների երեխաներին։ Եթէ այս էլ ճշմարիտ, մեզ մնում է ասել, որ ոչ թէ կրթական սուրբ գործն է խօսողը իրականութեան մէջ, այլ «ես»-ի իշխանութիւնը ու թայֆայականութիւնը, որ և երկար ժամանակ պատճառ դարձաւ երկպառակութիւնների, և տուժողը եղան հարիւրաւոր սովորողներ, և ոչ թէ խօսքով հաւատ, գործով ողորմելի հոգաբարձութիւնը։

✦ Հոգևոր կառավ. մի նոր գրութեամբ հրահանգված է մինչև հոկտեմբերի 30-ը փոխանորդի ընտրութեանը վերջ տալ։ Պատուիրակների ընտրութիւնը գիւղերում սկսված է, իսկ քաղաքում շուտով կը սկսվի։

✦ Հոկտեմբերի 10-ին հրէայ Յակոբ Բուդդանովը ճաշից յետոյ դուրս գալով տնից, իր շարժական խանութով գնում է առևտուր անելու, բայց երեկոյեան չէ վերադառնում։ Յակոբի եղբայրը, տեղս եկած հրէաները և ոստիկանութիւնը 4 օր է ինչ քաղաքիս շուրջը մանրակրկիտ խուզարկութեան են ենթարկում, ենթադրելով, որ Յակոբը սպանված է և մօտը եղած 300 ր. արժողութեան իրերը յափշտակված։

✦ Հոկտեմբերի 11-ի առաւօտեան նոր հանգստարանի մօտ գտնված այգիների մօտ գտնվել է մի այլանդակված դէմքով պատանու դիակ։ Ո՞վ է սպանվածը և ո՞ր անգութ ձեռքն է այդ մասաղ հասակին այլանդակել, յայտնի չէ։

Սարգօ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

✦ Բերդիչևից հեռագրում են «Р. С.» լրագրին, որ հոկտեմբերի 6-ին տեղական սինագօգայում կրօնական արարողութեան միջոցին լսվեց մի աղաղակ՝ «հրդեհ»։ Ներկայ եղողների մէջ իրարանցում ընկաւ սարսափի ազդեցութեան տակ։ Ամենքն էլ շտապեցին դէպի դուռը։ Մի քանի հոգի վիրաւորված են, իսկ երկու կին խեղդամահ են եղել։

✦ Հելսինգֆորսում քաղաքացիների ժողովը որոշել է հակաալկոհօլական գործադուլ յայտարարել ամբողջ երկրում՝ որպէս բողոք անցեալ սէյմի ընդունած ալկոհօլը արգելող օրինագծի իրագործումը դանդաղեցնելու համար։ Ընտրված է մի կօմիտէտ գործադուլը գլուխ բերելու նպատակով։

✦ Մօտ ժամանակներս, «Утро» լրագրի ասելով, Պետական Դումայի օպպօզիցիօն ֆրակցիան խորհրդակցութիւն կունենայ հրատարակված համալսարանական նոր կանօնադրութեան նախագիծը քննելու համար։ Կադետներն ու խաղաղ վերանորոգչականները մտադիր են առաջարկել Դումային կանօնադրութեան մի այլ ծրագիր, որի մէջ կը մտնեն կոմս Ի. Ի. Տօլստոյի ժամանակ պրօֆեսօրների մասնաժողովի մշակած հիմունքները։

✦ Բարձր շրջաններում յամառ լուր է պտտում, որ մօտիկ ապագայում ներքին գործերի մինիստրի նախկին օգնական Գուրկօն աչքի ընկնող պաշտօն պիտի ստանայ։ («Рѣчь»)

✦ Պատգամաւոր Վիտչինինը պատրաստվում է առաջարկ անել Պետական Դումայի աջակողմեան պատգամաւորների առաջիկայ նիստում Դումայի աջակողմեան բոլոր ֆրակցիաները միացնելու համար։ («Р. У.»)

✦ Արժանահաւատ աղբիւրից հաղորդում է «Бирж. Вѣд.» լրագիրը, որ արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկին Պետական Դումայի առաջին նիստերից մէկում զեկուցում կը տայ իր ճանապարհորդութեան հետևանքի և Բալկանեան անցքերի առիթով։ Այդ զեկուցումը կը տրվի իբրև կառավարչական յայտարարութիւն Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութեան մասին։

✦ Ծովային մինիստրութեան մէջ մշակված է մի նախագիծ Դնեպր գետը Արևմտեան Դվինի հետ միացնելու համար։ Ֆինանսների մինիստրը այդ նպատակով համաձայն է յատկացնել որոշ գումար։ Այդ ջրանցքը կունենայ 60 վերստ երկարութիւն և կարժենայ 300,000 րուբլի։

(«Р. Ут.»)

ՄԱՄՈՒԼ

Խօսելով կաթողիկոսական ընտրելիների մասին, Վարնայի «Իրաւունք» հայ թերթը մի նորութիւն է հաղորդում, այն է, որ դաշնակցականները անկեղծօրէն չեն ցանկանում Իզմիրլեանի կաթողիկոսութիւնը, այլ այժմ աշխատում են առաջ քշել Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեանի թեկնածութիւնը։ Այդ լուրը մի քիչ առաջ հաղորդել էր և Կ. Պօլսի «Բիւզանդիոն» թերթի Թաւրիզի թղթակիցը, գրելով թէ դաշնակցականները ընտրելի առաջարկել են Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեանին։

Թէ դաշնակցականները անկեղծօրէն չեն ցանկանում տեսնել Իզմիրլեանին կաթողիկոս, դրա մէջ մենք վաղուց համոզված ենք եղել։ Իզմիրլեան ենթարկվող, թելադրութիւններից, ներշնչումներից և ճնշումներից ազդվող մարդ չէ։ Դաշնակցականների համար աւելի ձեռնտու են անսկզբունք, անհամոզմունք մարդիկ, ինչպէս Սուրէնեան և փառասէրներ, ինչպէս Գէորգ Երէցեան, որ մի ժամանակ հրաժարվեց Կիլիկիայի կաթողիկոսութիւնից, նեղ գտնելով Կիլիկեան իր փառասիրութեան համար։

Նոյն «Իրաւունք» թերթը, հիմնվելով այն փաստի վրա, որ Ռուսաստանի ոչ մի հայ թեմում դաշնակցական պատգամաւոր չէ անցել, և մատնացոյց անելով Հ. Առաքելեանի և Ս. Յարութիւնեանի ընտրութիւնների վրա, իբրև ապացոյց, թէ դաշնակցականների ազդեցութիւնը Կովկասի մէջ կոտրված է («Իրաւունք» № 70), կցում է հետևեալ խօսքերը. «Պօլսոյ պատրիարքարանին մէջ ալ վերջին խորհրդակցական ժողովներուն արդիւնքէն յայտնի եղաւ, որ թիւրքահայ մտաւորականութիւնը սկսած է սանձահարել դաշնակցականներու ապերասան թռիչքը»։

Այստեղ աւելացնենք, որ Աստրախանի թեմն ևս, ընտրութեամբ պ. Մարտիրոս Նազարբէկեանի, որ համոզված մշակական է և առաջադիմական, իր վստահութեան քուէն տուեց «Մշակի» քարոզած գաղափարներին և ուղղութեանը կաթողիկոսական հարցում։

Յոյս ունենք, որ նոյնը կանէ և Պարսկաստանի-Հնդկաստանի միացեալ թեմը։

*

Վիեննայի «Հանդէս Ամսօրեան» օգոստոսի իր համարի մէջ, խօսելով պ. Լէօի յօբելեանի մասին, թոյլ է տուել իրան կրկնել ճշմարտութեան այն յեղաշրջումը, որի հեղինակ հանդիսացաւ օրը մի գոյն փոխող Լևոն Բաբայեանը իր բրօշիւրով Լէօի մասին, որի մէջ իրողութիւնները դիտաւորեալ աղաւաղված են։ Երբ այդ բրօշիւրն եւ բաց, մենք ցաւ յայտնեցինք, որ Լէօի յօբելեանական յանձնաժողովը չէր ունեցել այնքան էթիքական զգացում և բարեխղճութիւն, որ կենսագրական բրօշիւրի կազմումը յանձնէր մի փոքր ի շատէ բարեխիղճ և արդարադատ անձի, այլ յանձնել էր մէկին, որի համար թայֆայական շահերը ամեն ճշմարտութիւնից վեր են։ Եւ Լ. Բաբայեանը, օգտվելով այդ հանգամանքից, մի շարք աղաւաղումներ և դիտաւորեալ անճշտութիւններ էր թոյլ տուել իրան «Մշակի» վերաբերմամբ։ Ինքը յօբելեար Լէօն, որի սրբագրութիւնից, որքան մեզ յայտնի է, անցել էր այդ բրօշիւրը, թոյլ էր տուել, որ այդ աղաւաղումները մնան։ Եւ ահա այսօր, 4 ամսից յետոյ, Վիեննայի «Հանդէս Ամսօրեան» կրկնում է անցեալում յերիւրված լեգենդաները, թէ 1) Լէօն շատ անգամ միայնակ ստիպված էր լցնել «Մշակի» էջերը, 2) 1906-ին «Մշակից» հեռացաւ քայքայված առողջութեամբ։

Թողնելով մի այլ յարմար առիթի՝ ցոյց տալու՝ որ 1) Լէօն ոչ միայն երբեք ստիպված չէ եղել միայնակ լցնել «Մշակի» էջերը, այլ և «Մշակի» աշխատակիցների մէջ ամենից քիչ աշխատողը «Մշակի» համար և ամենից շատ վարձատրվածը նա է եղել, 2) նրա աչքերի հիւանդութիւնը շատ աւելի վաղ է ծագել, նոյնիսկ 10 տարի առաջ, քան «Մշակի» խմբագրութեան մէջ մտնելը, 3) «Մշակից» հեռանալիս նրա նիւթական դրութիւնը, շնորհիւ «Մշակի» ցոյց տուած աջակցութեան, այնքան բարւոքված է եղել, որ նա ունեցել է 6000 րուբլու չափ մի կլորիկ գումար, որ սկսել է շահեցնել տոկոսիքով, հետևաբար բոլոր լեգենդաները նրա չքաւորութեան մասին անհիմն են եղել,—մենք անբացատրելի կը համարէինք մեզ համար, թէ ինչը ստիպեց «Հանդէս Ամսօրեայի» խմբագրութեանը՝ կրկնել Լ. Բաբայեանի յերիւրած ստութիւնները, եթէ չը գտնէինք այդ ամսագրի նոյն համարում տեղեկութիւն, թէ այդ ժամանակ պ. Լէօն եղել է Վիեննայում Մխիթարեանների մօտ։ И ларчикъ просто открывается. Պ. Լէօն իր յօբելեանից յետոյ ևս շարունակում է իր խնարիգները «Մշակի» և նրա ղեկավարների դէմ։ Նոյնիսկ արտասահմանում, Շվէյցարիայում, քաղաքից քաղաք պտտելիս, նա մեծ ուշադրութեամբ հետևում է «Մշակին». ապացոյց՝ նրա կըրքոտ. անգուսպ նամակը, «Նոր-Դարից» փոխ առած իր աննման հայհոյական էպիտէտներով «Մշակի» հասցէին, որին անուանում է Ս. Սպանդարեանից փոխ առած «Բագրեւանյա փողոցի թերթ», և ուր ծաղրում է, թէ ուրիշները (ակնարկ Հ. Առաքելեանի վրա) պատգամաւոր ընտրվելու համար վազում են մինչև Պարսկաստան և Հնդկաստան (մոռանալով, որ ինքն էլ վազել էր մինչև Եգիպտոս ընտրվելու, բայց չէր ընտրվել)։

Մենք կարող ենք ասել պ. Լէօին հետևեալը. «Հանդարտեցէք, պարոն, հանդարտեցէք, գոնէ առժամանակ ձեռք քաշեցէք ինտրիգներից. մենք ամենևին չենք նա-

խանձելու, եթէ դուք ընտրվէք ոչ միայն Նգիպտոսի, այլ և Բրուսայի պատգամաւոր։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.
16 հոկտեմբերի

ՄՕԳԻԼԷՎ։ Կայացաւ մօգիլէվեան գիւղատնտեսական ընկերութեան բազմամարդ ժողովը։ Ընտրված է մի մասնաժողով, որը անմիջապէս պէտք է ձեռնարկէ կազմակերպելու գիւղատնտեսական ծառայողների համար շրջանային դրամարկղներ։ Որոշված է բանակցութիւն սկսել ուրիշ ընկերութիւնների հետ Դանիայի և Շվեդիայի գիւղատնտեսական գործի կազմակերպութեան հետ ծանօթանալու նպատակով էքսկուրսիաներ կատարելու համար։ Ժողովին ներկայ էին գիւղացիներ էլ, որոնք շատ հետաքրքրվում էին մանաւանդ յունվարին բացվելիք գիւղատնտեսական կուրսերով և գործնական միջոցներով գիւղացիներին տնտեսութեան լաւագոյն եղանակի հետ ծանօթացնելու մասին կազմված զեկուցումով։

ՍՕՖԻԱ։ Բօլգարական գործակալութեան ասելով, հոկտեմբերի 15-ին, ժամը 4-ին, կայացել է ազգային ժողովի բացումը։ Թագաւորը կարդաց գահական ճառը, մատնանշելով Բօլգարիան անկախ հրատարակելու շարժառիթները։ Թագաւորը ազգի ընտրեալների միջոցով իր անկեղծ շնորհակալութիւնն է յայտնում ժողովրդին։ «Ժողովրդի իղձալը,—ասել է Թագաւորը,—իմ իղձալն է. խաղաղութիւն և բարօրութիւն, ահա այն դրօշակը, որ ես պարզեցի Տիրնովօյում. Թող բոլոր լաւ զաւակները խմբվեն նրա ներքոյ»։ Անկախութիւն հրատարակելու համար կառավարութիւնը վըստահ է, որ կը վայելի բոլոր մեծ պետութիւնների համակրանքը, հարևանների վըս-

տահութիւնը և մեծ միապետութեան՝ ազատարարի աջակցութիւնը։ («Հ. Գ.»)

Ժամ. խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 Ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 Ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 Ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 Ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 Ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 Ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ Ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԷԼ—6—6½ Ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 Ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Ամսիս 19-ին, կիրակի, առաւօտ. ժամը 10-ին
Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի դահլիճում կայանալու է Կովկասի Հ. Ուսուցիչների և Վարժուհիների Միութեան
արտակարգ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ
ՕՐԱԿԱՐԳՆ Է
1) Ընտրութիւն նոր վարչութեան և վարչ. փոխանդամների.
2) Ընտրութիւն վերստուգիչ յանձնաժողովի.
Անդամներից խնդրվում է որոշեալ ժամին ներկայ լինել։
Վարչութիւն
(15, 17, 19) 3—2

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ
Министерство Торговли и Промышленности
НАТУРАЛЬНЫЯ СТОЛОВЫЯ ВОДЫ
„НАРЗАНЪ“ Кисловодскъ.
„ЕССЕНТУКИ“ № 20
Продажа вездѣ. Главный складъ въ Пятигорскѣ
Прейсъ-куранты безплатно.
17, 25, 2, 9) 82,038 27—20

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ և 62 առարկաներ
ՀԱՐԿԱՒՈՐ ՉԷ, այլ ԲԵՐԵԼ ՏՈՒԷՔ!
Ժամացոյցների Մօսկվայի Կենտրօնական Պահեստը
Ուղարկում է } 1 ժամացոյց և նրա հետ 62 առարկայ միայն 6 ր. 50 կ.
ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ բաց՝ տղամարդկանց կամ կանանց՝ անգլիական պողպատից։ Ռեմօնտուար։ Մեխանիզմը ամուր աշխատութիւն է և հաւաքված արտասահմանեան վարպետների ձեռքով։ Ժամացոյցի ճշտութիւնը ստուգված է, որի մասին երաշխաւորութիւն է տրվում։ 1) Մօդային շղթայ տղամարդի կամ կանանց պարանոցի համար. 2) Շքեղ արտասահմանեան բրէլօկ. 3) Գրպանի ամերիկական ծալվող մկրատ. 4) Ծանապարհորդական գրպանի Թանաքաման. 5—6) Ծալվող գործիք մատիտով և գրչով. 7—31) 25 թերթ շքեղ պօստի թուղթ. 32—56) 25 նոյնպիսի ծրար. 57) Քսակ սաղի կաշուից, բաժանմունքներով, զանազան դրամների համար, և 58—62) Գարնիտուր բաղկացած 3 կրծքի և 2 թեքի կոճակներից շքեղ ձևի, որոնց համար մենք բազմաթիւ շնորհակալութիւններ ստացանք։ Գարնիտուրը առանձին վաճառքով արժէ 2 ր. 50 կ.։
Ուրեմն, դուք 6 ր. 50 կօպէկով ստանում էք 63 շատ հարկաւոր առարկաներ։ Բոլոր այդ իրերը փակ ժամացոյցի հետ 7 ր. 50 կ., իսկ արծաթէ խուլ ժամացոյցի հետ ուղարկվում են 13 ր. 50 կօպէկով։
Արկղի մէջ դարսելը՝ ձրիաբար։ Կատարումը ճշտութեամբ։ Ուղարկվում է վերադիր վճարով։
Առաքման համար պէտք է աւելացնել Եւրոպ. Ռուսաստ.—50 կ., իսկ Ասիակ.—75 կ.։
Լիակատար երաշխաւորութիւն ապրանքի լաւ որակութեան համար։
Պատուէրներն ուղղել՝ Московскому Центральному Складу Часовъ Москва, д. Виноградова, № 126.
Յ. Գ. Կանխավճար ուղարկողներին, դրամով կամ մարկաներով, ուղարկվում է ձրի իբրև պրէմիա 10 բաց նամակներ, շքեղ կերպով պատրաստված իւղային ներկերով։
Խնդրում ենք չը խառնել Վարշավայի ֆիրմաների հետ։
(ու.) 20—13

ՓՈՂ 100—200 րուբլի ՓՈՂ
ամսական կարող է ունենալ իւրաքանչիւրը։ Պաշտօնը, զբաղմունքը, նոյնպէս որևէ տեղ բնակչութիւն ունենալը արգելք չեն լինում։ Ոչ մի դրամագլուխ ունենալ հարկաւոր չէ։ Մանրամասնութիւնները հաղորդվում են անյապաղ և առանց վարձատրութեան։
Հասցէագրել՝ г. Москва, Почтовый ящикъ 754.
(ու.) 20—13

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։
Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան, 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ծավճանիձէի։
100—35

Մի փորձառու վարժուհի
պատրաստում է աշակերտներ և աշակերտուհիներ միջնակարգ դպրոցների ստորին դասարանների համար բոլոր առարկաներից. կարելի է և առանձին-առանձին։
Տալիս է նոյնպէս երաժշտութեան սկզբնական դասեր։ Կարող է օգնել կրկնողութիւններին։
Հասցէն՝ Սօլօլակսկայա փողոց տ. № 8, բնակարան № 4.
(չ. կ. հ. կ.) 4—2

«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ ԵՒ ՎԷՊԵՐ
Ծխական դպր. Գ. բաժանմունքի նիւթ
Գինն է 35 կօպէկ։
Դիմել «Գուտտենբերգ» գրախանութին։
5—3

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.
(ա.Յօ.) 52—32

Վելիամինօվսկայա փողոց № 8.
Նոր բացված արհեստանոցում ընդունում են տղամարդկանց հագուստների պատուէրներ միանգամայն հմուտ և երկար տարիների փորձառութիւն ունեցող
ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ԱԿՕՊԵԱՆ եւ ԱՐՁԻԵԱՆ
Նոյն տեղում կատարվում է ահագին ընտրութիւն կտորեղէնների
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՖԻՐՄԱՆԵՐԻ
Պատուէրները կատարվում են բարեխղճօրէն, խիստ ճշտապահութեամբ և վերջին մօդայով։
Գները չափից դուրս էժան են
Խնդրում ենք յարգոյ հասարակութեանը համոզվելու համար անձամբ այցելել։
ԱԿՕՊԵԱՆ և ԱՐՁԻԵԱՆ
(կ. չ. ու.) 20—18

Լոյս տեսաւ
„ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ“ № 3
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
1. Էքսպերիմենտալ մանկավարժութիւնից. մտապատկերների մարմնացումը. Իսահակ Ցարուկիթինեան
2. Պրոֆ. Շուլցէնի փորձերը Անտվերպէնում. Տ. Ռաշմաձեան
3. Մի համառօտ ակնարկ ժողովրդ. դպրոցների կանօնադրութեան մասին. Ս. Աբովեան.
4. Սօցիալակ. մանկավարժութիւն. Ե. Ֆրանգեան.
5. Արիութեան կրթութիւնը (ըստ Գուրլիթի). Եղիշէ վարդ. Մուրադեան.
6. Կամքի դաստիարակութիւնը. Թ. Խզմալեան.
7. Ուղղագրական ակնարկներ. Ն. Տէր-Դաւոնդեան.
8. Ուսուցիչը, աշակերտն ու աշակերտուհին խառը դպրոցներում. Վ. Տ.-Աբր.
9. Կրթական հիմնարկութիւններ դպրոցական տարիքի չը հասած մանուկների համար. Աշտոք.
10. Համառօտ տեղեկագիր Մօզդօկի հայոց ծխական խառն դպրոցների. Հայրապետեան.
11. Մանուկների ժողովար. Ստոկհօլմ. Թարգմ. Մ. Ց.
12. Քննադատութիւն և գրախօսութիւն. Ց. Տ.-Մ.
13. Դպրոցական կեանք. Արտ. Աբեղեան
14. Դպրոցական քրոնիկոն.
15. Ստացված գրքեր.
16. Յայտարարութիւններ.
Բաժնեվճարը №№ 1—6 (մինչև յունվար) արժէ . . . 3 ռուբ.
Միութեան անդամների համար . . . 2 ռուբ.
Արտասահմանի համար . . . 10 ֆր.
Դիմել՝ Тифлисъ, редакція «Норъ Дпроцъ», Бебутовская ул. № 30.
Պատասխանատու խմբագիր՝ Իսահակ Ցարուկիթինեանց
(15, 17, 18) 3—2

„ՌՕՍՍԻԱ“ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Այսուհետև ապահովագրում է նոյնպէս
ՓԱԿԱՆՔԸ ԿՈՏՐԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՈՎ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԴԷՄ
Այդօրինակ ապահովագրութեամբ հնարաւորութիւն է տրվում ապահովել ոչ միայն գողացված շարժական ամեն տեսակ կայքերից առաջացած վնասի հատուցումը, այլ և գողացվելու ժամանակ շինութեան և սարք ու կարգի հետ պատահած փչացումը։
Յայտարարութիւնները ապահովագրութիւնների համար ընդունվում են և ամեն տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդվում են Վարչութեան մէջ՝ Ս.-Պետերբուրգում (Մօրսկայա, № 37) և Կայսրութեան բոլոր քաղաքներում գտնվող գործակալների մօտ։
Թիֆլիս, Սերգիեվսկայա, № 4.
(17, 23, 29) 3—1

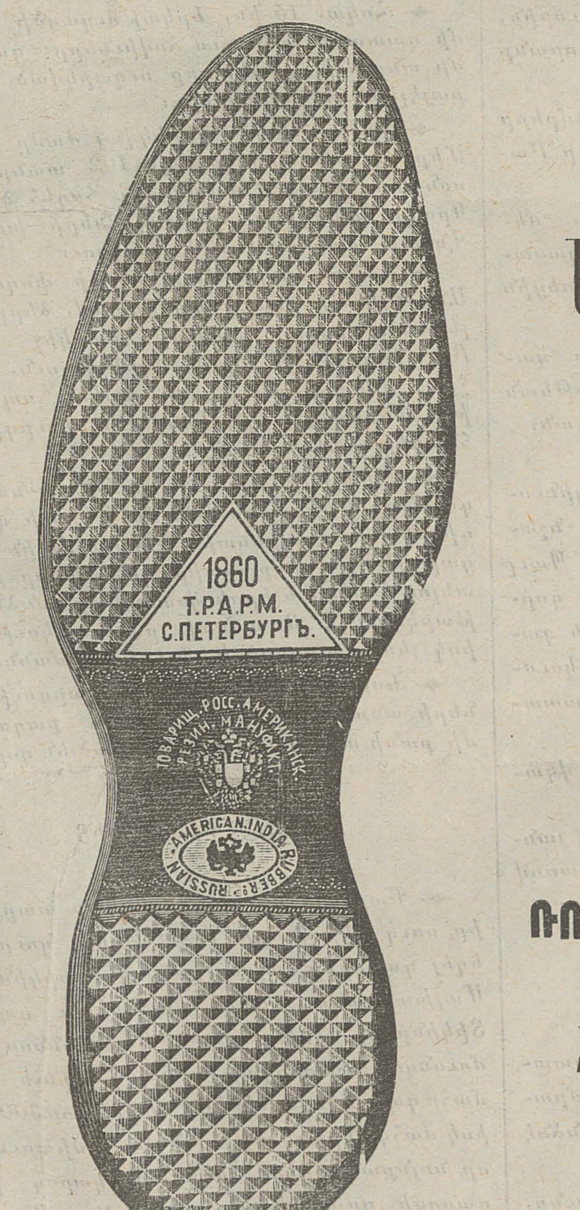

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԷՕՊՈԼԴ ՆԷՅՇԷԼԼԵՐ“
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
(ե. ու.)

1865 Թ. 1870 Թ. 1882 Թ. 1896 Թ.
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ.
Իսկականները միայն այս դրօշմով
ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ
ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ
ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
լաւ յատկութեան համար
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ, ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ, ՌԻԳԱՅՈՒՄ, ԿԻԵՎՈՒՄ, ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ
ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ, ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ, ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ.Վ, ԿԱԶԱՆՈՒՄ, ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ
ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ, ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ, ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ
Նիժեգօրօդեան և Իրբիտեան տօնավաճառներում
50—21